

Koncepcia Kódexu práva životného prostredia

JOZEF KLAPÁČ

Životné prostredie sa utváralo v priebehu historického vývinu a nepripravovalo sa na zdroje ohrozovania a poškodzovania. Historický vývin životného prostredia má v každej krajine svoje osobitosti v dôsledku geografických, historických, ekonomických a sociálnych faktorov, ktoré sú charakteristické pre istú krajinu.

Právna úprava ochrany prírody nie je ani nový, ale ani veľmi starý problém. Jej vznik podmienili začiatky kapitalistickej industrializácie. Pravda, to neznačilo, že ohrozovanie a poškodzovanie životného prostredia, najmä jeho prírodných zložiek, predovšetkým ovzdušia, vôd a pôdy nemohlo byť v istej forme už v minulosti právnym problémom. Rovnako to neznačilo, že ochrana prírody je odveký či tradičný právopolitický a právnoteoretický problém obdobnej povahy a obdobného významu ako v súčasnosti tvorba a ochrana životného prostredia a racionálne využívanie prírodných zdrojov. **V minulosti to bol naozaj len čiastkový právny problém.**

Právnu úpravu ochrany prírody podmienili začiatky kapitalistickej industrializácie. V otrokárskom a najmä vo feudálnom ekonomicko-spoločenskom zriadení sa vyskytovali len náznaky problematiky ochrany prírodného prostredia. Výnimočne sa vyskytovali aj prípady ochrany zložiek životného prostredia utvorených ľudskou činnosťou.

V antickom spoločenskom zriadení a v systéme rímskeho práva ešte nenachádzame výslovnú právnu úpravu ochrany prírody. To však neznačilo, že v určitých podobách nemohlo byť ohrozovanie a poškodzovanie prírodného prostredia už vtedy právny problém. V rímskom práve by sa mohla pokladať za náznak právnej úpravy ochrany prírody najmä úprava imisií (pravda, v rámci systému vlastníckeho práva a jeho ochrany).

Vcelku možno povedať, že vo feudálnom spoločenskom zriadení sa na vtedajšiu dobu celkom bežne využívali prírodné zložky životného prostredia. Vtedajšia technika nemohla svojimi zásahmi zreteľnejšie ovplyvniť rovnováhu v prírode. Neveľký bol počet aj hustota obyvateľstva. Jeho nároky na využívanie prírodných zložiek prostredia boli relatívne primerané, takže celkové zásahy do prírodného prostredia neboli veľké. Napriek kritickým pripomienkam o stave ovzdušia alebo lesov možno konštatovať, že na terajšom území Československa neboli prírodné zložky životného prostredia ohrozené a poškodené v takom rozsahu, aby príroda stratila autoregulatívnu schopnosť. **Právne úpravy sa vydávali v nevyhnutných prípadoch.**

V tejto súvislosti treba povedať, že v období priemyselnej revolúcie si zasluhuje pozornosť najmä skutočnosť, že za spoločensky škodlivé sa v minulosti pokladali len niektoré

zásahy do životného prostredia. Voči iným bola verejná mienka, ba aj celospoločenský záujem ľahostajný. Niektoré zásahy sa pokladali dokonca za pozitívne, najmä v záujme obmedzovania nezamestnanosti a odstránenia iných dôležitých sociálnych problémov. **Len po dlhšom čase sa ukázalo, že ich dosah bol vlastne negatívny.**

Rozsiahle zasahovanie do životného prostredia ako celku, či do jeho prírodných zložiek alebo zložiek utvorených ľudskou činnosťou vyvolalo veľký ohlas predovšetkým vo sfére záujmu dobrovoľných organizácií, v radoch vedeckých pracovníkov, najmä prírodovedcov, ale aj pracovníkov z iných vedeckých disciplín, vrátane pracovníkov vied o štáte a práve. Všetci sa zhodli v tom, že treba neodkladne urobiť adekvátne a efektívne opatrenia na ochranu a tvorbu životného prostredia a zamedziť jeho ohrozovanie a poškodzovanie, a na racionálne využívanie prírodných zdrojov.

Postupne si túto skutočnosť uvedomovali aj politickí a verejní činitelia aj odborní pracovníci z tých odvetví, najmä z priemyselnej výroby, zo sféry spotreby a z inej hospodárskej činnosti, ktoré bezprostredne závisia od prírodných zložiek životného prostredia a využívajú ich. Preto upozorňovali, že neracionálnym využívaním prírodných zdrojov sa vlastne oslabuje a podlamuje aj rozvoj príslušného odvetvia priemyselnej výroby a inej hospodárskej činnosti a v konečnom dôsledku celého národného hospodárstva. **Napokon si celospoločenský záujem už vtedy vyžadoval adekvátne a efektívne riešiť tvorbu a ochranu životného prostredia a racionálne využívať prírodné zdroje** (Klapáč, 1985).

Veda a technika mali od začiatku technických revolúcií mnohé kladné stránky pre život človeka, ale aj nepriaznivý vplyv na prírodné zložky životného prostredia. Prejavovalo sa to najmä od začiatku priemyselnej revolúcie a z nej vychádzajúcej kapitalistickej industrializácie. Potrebu právne upraviť ochranu prírodných zložiek životného prostredia vyvolali už spomínané sprievodné javy priemyselnej revolúcie, predovšetkým ohrozovania a poškodzovania prírodných zložiek životného prostredia. **Vtedy to boli čiastkové právne úpravy.**

V ČSSR sa v poslednom čase venuje tvorbe a ochrane životného prostredia a racionálnemu využívaniu prírodných zdrojov čoraz sústredenejšia a intenzívnejšia pozornosť. **V súčasnosti patrí k problémom úloha celospoločenského významu, ktorých závažnosť, naliehavosť a náročnosť vystupuje do popredia a o ich riešenia závisí ďalší rozvoj národného hospodárstva.**

Platná právna úprava tvorby a ochrany životného pros-

stredia a racionálneho využívania prírodných zdrojov je nejednotná a neúplná. Je veľmi rozptýlená a neefektívna a málo adekvátne a nestačí držať krok s čoraz väčším rozsahom a závažnosťou spoločenských požiadaviek, determinovaných najmä rozvojom priemyslu a inej hospodárskej činnosti. V právnej oblasti sa utvára nielen možnosť, ale aj potreba nahradiť rozptýlené množstvo predpisov upravujúcich tvorbu a ochranu životného prostredia a racionálneho využívania prírodných zdrojov v rámci možnosti komplexnou a **zásadne aj jednotnou právnou úpravou — kódexom práva životného prostredia.**

Kodifikácia práva životného prostredia

Potreba kodifikácie práva životného prostredia je bezpochyby aktuálna a naliehavá. Komplexná právna úprava má sledovať aj právopolitické zabezpečenie tvorby a ochrany životného prostredia a racionálneho využívania prírodných zdrojov.

Súčasný predpoklad aj potreba kodifikácie predpisov práva životného prostredia dosiahli, alebo dosahujú takú úroveň, ktorá umožňuje takúto úpravu. Poznanie výtvarných vedecko-technickej revolúcie a možnosti ich uplatnenia vo výrobe, v spotrebe i vo sfére životného prostredia pokročili natoľko, že možno s náležitým predstihom predvídať ich vznik a možnosti ich negatívneho pôsobenia i pozitívneho uplatnenia v záujme tvorby a ochrany životného prostredia a racionálneho využívania prírodných zdrojov.

Len komplexná právna úprava môže zabezpečiť zásadne jednotnú úpravu ochrany jednotlivých zložiek životného prostredia alebo ochrany pred rozličnými spôsobmi ohrozenia a poškodenia životného prostredia. Rozsah osobitnej úpravy je rozdielny v spôsobe ochrany jednotlivých zložiek a ochrany pred rozličnými spôsobmi ohrozenia a poškodenia, ktoré sú také závažné, že jednotná právna úprava nie je možná. (Klapáč, 1985).

Komplexná právna úprava práva životného prostredia je naozaj nový a náročný právopolitický i právnoteoretický problém. Musí sa riešiť jednak jednotne a komplexne vo vzťahu k životnému prostrediu ako celku, teda vo vzťahu k prírodným zložkám životného prostredia aj zložkám utvoreným ľudskou činnosťou, jednak diferencovane vo vzťahu k jednotlivým zložkám životného prostredia a so zreteľom na rozličné spôsoby ich ohrozovania a poškodzovania.

Dôležitým hľadiskom, ktorým sa má riadiť legislatíva, je zrozumiteľnosť a prehľadnosť kódexu práva životného prostredia. Predpokladom toho je logický súlad obsahu úpravy práva životného prostredia. To značí, že rovnaké právne inštitúty, pokiaľ sú upravené v rozličných predpisoch, majú sa upraviť, pokiaľ možno rovnako. Československé kódexy viac razy upravujú tie isté inštitúty buď celkom zhodne, alebo len s rozdielom, že ten alebo onen kódex vynechá to alebo iné pravidlo. **Naša právna teória zastáva názor, že to potom nie je kodifikácia, ale inflácia právnych noriem.**

Pri niektorých iných kódexoch sa uplatnila myšlienka, že zákonníkom upravený úsek spoločenských vzťahov sa spravuje len daným zákonníkom. Pritom analógia legis aj analógia iuris presahujúca rámec zákonníka sa vylučuje a obmedzuje.

Takéto riešenie neguje princíp jednoty každého právneho poriadku. Rozčleňuje ho na izolované celky právnych noriem

stojacich proti sebe aj tam, kde sa to napr. v iných právnych úpravách neuplatňuje. Takouto úpravou sa vylučuje aj subsidiárne použitie predpisov iných zákonníkov, ktoré príp. všeobecnejšie upravujú tie isté pomery. **V kódexe práva životného prostredia nesmie vzniknúť izolovaný celok právnych noriem, ale treba umožniť aj subsidiárne použitie predpisov iných zákonníkov.**

Napokon v dôsledku takého postupu sa v právnom poriadku viackrát upravujú tie isté inštitúty, alebo sa doslovne a obsahovo opakujú ustanovenia iných zákonov, predovšetkým Občianskeho zákonníka, ale aj iných normatívnych úprav. **Sú to prípady opakovaného a v iných právnych poriadkoch nevídaného porušovania elementárneho legislatívneho princípu, uznávaného a dôsledne presadzovaného v legislatíve každého štátu, že právna úprava, najmä kodifikovaná, musí byť v rozsahu celého právneho systému jednotná.** Preto nesmie umožniť opakovanie rovnakých ustanovení pri úprave tej istej problematiky celkom vhodným spôsobom. Princíp ekonomie predpisov sa porušuje. Čiastočne odchylný spôsob úpravy zapríčiňuje jej neprehľadnosť. **Obidva tieto extrémny sú potom príčinou chýb v aplikácii, čím sa porušuje zákonnosť právneho štátu.**

Pri rozdielnej úprave jednotlivých právnych inštitútov je menšia prehľadnosť a zrozumiteľnosť právnych predpisov, najmä pri ich interpretácii a aplikácii v praxi, hoci je to v rozličných právnych odvetviach.

V súvislosti s kodifikáciou práva životného prostredia treba venovať pozornosť aj príslušnému pojmoslovnému a názvoslovnému fondu, najmä v právnych normách a v teoretických prácach. Ani z hľadiska interdisciplinárnosti vedného odboru nemôže byť irelevantné preskúmanie a posúdenie príslušného pojmoslovného a terminologického fondu. Sú to predovšetkým tie vedné disciplíny, ktoré sa touto problematikou zaoberajú a majú pre právny pojem a terminológiu význam. Tento pojmoslovný a terminologický fond v dôsledku zásahov teórie jednotlivých interdisciplinárnych vedných odborov, niekedy a niekde aj legislatívy, príp. praxe, prekonala a prekonáva značné zmeny vyradením obsolétnych a utváraním nových pojmov a termínov, príp. zmenou významu predtým používaných pojmov a termínov.

Právne pojmoslovie a názvoslovie v oblasti životného prostredia sa v súčasnosti tvorí a je poznačené prudkým a často živelným rozvojom. Doteraz sa neutváralo plánuvite, ale podľa akútnych potrieb života a zvyčajne sa vyčádzalo z rezortných stanovísk a potrieb.

Závažný spoločenský význam tvorby a ochrany životného prostredia a racionálneho využívania prírodných zdrojov vyžaduje, aby právna úprava tvorby a ochrany životného prostredia bola moderná, komplexná, adekvátne, efektívna a jednotná. Tieto úlohy môže najlepšie splniť právna úprava vo forme kódexu práva životného prostredia.

Kódex práva životného prostredia sa má systematicky členíť na všeobecnú časť a osobitnú časť. Kódex práva životného prostredia, ako sme už uviedli, musí spĺňať uvedené atribúty, aby sa neopakovala neúplnosť, medzerovitosť, malá efektívnosť a adekvátnosť. **Treba odstrániť výnimky, najmä preto, že výnimky majú zvyčajne závažné dôsledky v po-**

dobe ohrožovania a poškodzovania životného prostredia, lebo podniky nestimulujú na to, aby uplatňovali a uplatnili účinné opatrenia na tvorbu a ochranu životného prostredia. Upustenie od výnimiek je prejavom uplatňovania celospoločenského záujmu, ktorý vyžaduje aj ďalekosiahle zmeny v charaktere nášho ekonomického a sociálneho rozvoja. **Predovšetkým treba dôsledne skončiť s prežívajúcimi, ale neperspektívnymi tendenciami extenzívneho hospodárenia, založenými na zapájaní ďalších objemov energetických, materiálových a investičných aj pracovných zdrojov do výrobného procesu.** Do popredia treba postaviť celkom novú kvalitu ekonomického rastu, založenú na vysokej efektívnosti využívania všetkých výrobných činiteľov. Zároveň treba dôsledne zabezpečovať tvorbu a ochranu životného prostredia a racionálne využívanie prírodných zdrojov.

Problematika tvorby a ochrany životného prostredia aj racionálneho využívania prírodných zdrojov sa po dlhé obdobia podceňovala a preferovala sa prevádzka niekedy aj nerentabilných podnikov na úkor tvorby a ochrany životného prostredia a racionálneho využívania prírodných zdrojov.

Máme tým na mysli koncepciu, v rámci ktorej pod egidou preferencie a ochrany prevádzky podnikov dostávali sa do protikladu dva význačné celospoločenské záujmy. Uprednostňoval sa záujem spoločnosti, príp. štátu na spriemyslení a rozvoji výroby a inej hospodárskej činnosti, ale v malom meradle sa uplatňoval záujem na vedecko-technickom napredovaní. Pravda, tým samým sa podceňoval nemenej dôležitý záujem štátu či spoločnosti na tvorbe a ochrane životného prostredia a na racionálnom využívaní prírodných zdrojov a celého životného prostredia. Tieto dva celospoločenské záujmy nesmú byť, a ani nie sú protikladné v ich podstate a funkcii, ani sa nevyklučujú, ale naopak, vzájomne sa dopĺňajú.

Možno usudzovať, že stále menší priestor budú mať zastarané a málo perspektívne názory, podľa ktorých prírodné zdroje sú nevyčerpatelné a samoregulačná schopnosť prírody je neobmedzená.

Súčasný stav životného prostredia, ktorý je výsledkom toho, že sa venovalo málo pozornosti pôvodne neznámym alebo spočiatku menej závažným, ale v súčasnosti závažným a rozšíreným spôsobom ohrožovania a poškodzovania životného prostredia a plytvaniu prírodnými zdrojmi. Prekonáva sa environmentálny nihilizmus, keď sa problematika životného prostredia podceňovala na všetkých stupňoch riadenia hospodárskeho a sociálneho rozvoja. Pri prestavbe národného hospodárstva predsa skončuje s krátkozrakým, ale v konečnom dôsledku mimoriadne nákladným preferovaním ekonomických záujmov pred záujmami tvorby a ochrany životného prostredia, pred racionálnym využívaním prírodných zdrojov a inými celospoločenskými záujmami. V súčasnosti sa stále viac bude uplatňovať kvalita životného prostredia ako kritérium reálnej vyspelosti štátu. Preto nadobúda čoraz väčší význam uplatňovanie opatrení na tvorbu a ochranu životného prostredia.

Situácia sa však mení, najmä vydaním nových zákonov, ako je zákon č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohat-

stva (Banský zákon), zákon č. 88/1988 Zb. o štátnom podniku, zákon č. 90/1988 Zb. o poľnohospodárskom družstevníctve a zákon č. 94/1988 Zb. o bytovom, spotrebnom a výrobnom družstevníctve. **Rozbor úpravy tvorby a ochrany životného prostredia a racionálneho využívania prírodných zdrojov v týchto zákonoch naznačuje, že zákonodarca opúšťa starú koncepciu tvorby a ochrany životného prostredia a racionálneho využívania prírodných zdrojov.**

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že názov zákona má byť jasný, stručný, zreteľný a výstižný a musí spĺňať všetky vecné a terminologické požiadavky.

Pojem a termín starostlivost o životné prostredie sa nepoužíva vo viacerých nových zákonoch ani v novelách zákonov o národných výboroch, okrem niektorých právnych úprav, ako je napr. zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (Stavebný zákon), hoci tento pojem a termín je známy vo vedeckej a odbornej literatúre.

V záujme zachovania jednotnosti právneho poriadku aj zo stránky terminologickej, pretože nové zákony používajú termíny tvorba a ochrana životného prostredia a racionálne využívanie prírodných zdrojov ako zákon č. 88/1988 Zb. o štátnom podniku, ktorý obsahuje v ustanoveniach §§ 46—49 úpravu s názvom Tvorba a ochrana životného prostredia a racionálne využívanie prírodných zdrojov. Zákon č. 90/1988 Zb. o poľnohospodárskom družstevníctve má v ustanovení § 9 úpravu s označením Tvorba a ochrana životného prostredia a racionálne využívanie prírodných zdrojov. Zákon č. 94/1988 Zb. o bytovom, spotrebnom a výrobnom družstevníctve obsahuje v ustanoveniach §§ 35—38 úpravu s názvom Tvorba a ochrana životného prostredia a racionálne využívanie prírodných zdrojov a iné nové a novelizované právne úpravy, navrhujeme používať v zákonných textoch tvorba a ochrana životného prostredia a racionálne využívanie prírodných zdrojov.

Z uvedeného rozboru vyplýva, že pri voľbe názvu zákona by sa mohli použiť niektoré z uvedených alternatív: **Zákon o životnom prostredí, Zákon o tvorbe a ochrane životného prostredia, Zákon o tvorbe a ochrane a racionálnom využívaní životného prostredia, Zákon o tvorbe a ochrane životného prostredia a racionálnom využívaní prírodných zdrojov prostredia. Zákon o starostlivosti o životné prostredia a Zákoník práva životného prostredia.**

K poznámke o jednotnosti právnej terminológie treba povedať, že pojem starostlivost o životné prostredie sa len zriedkakedy používa v legislatívnych úpravách.

K použitiu označenia zákon a zákonník možno uviesť, že v československom právnom poriadku sa používajú najmä tieto názvy na označenie právnych úprav, kódexov. Porovnaj napr. označenie, príp. názov **Zákonník práce, Zákon o rodine, Občiansky zákonník a Hospodársky zákonník.**

K systematike kódexu právo životného prostredia treba povedať, že je nevyhnutné sa pridržiavať systematiky Občianskeho zákonníka alebo Hospodárskeho zákonníka, či Zákonníka práce, príp. aj Zákona o rodine. Nemožno pochybovať o tom, že právo životného prostredia má určité špecifiká, a tie treba mať na zreteli. Treba tiež pripomenúť, že v histórii československého právneho poriadku sa tvorí kódex práva životného prostredia po prvý raz. Sú určité skúsenosti z kó-

dexov práva životného prostredia z iných krajín, niektoré možno použiť, ale niektoré z nich sú už prekonané so zreteľom na ďalší vývin.

V tejto súvislosti treba vyjadriť, či vo všeobecnej časti kódezu práva životného prostredia je nevyhnutné vymedziť pojem životné prostredie, ale aj pojmy tvorba životného prostredia a ochrana životného prostredia a ekologická rovnováha. Už z vymedzenia pojmu životné prostredia, tvorba životného prostredia a ochrana životného prostredia musí jasne a zreteľne vyplývať, čo je životné prostredie, komu slúži a aký má účel.

Definície pojmu životné prostredie v jednotlivých vedných disciplínach svedčia o tom, že toto vymedzenie pojmu sa viacnásobne člení a odlišuje sa určitými špecifickými znakmi. **To dokazuje, že medzi spoločenskými, prírodnými a inými vedami a technikou aj v súčasnosti zostávajú určité rozpory či hranice. Najmä v tom, že spoločenské vedy a teda aj vedy o štáte a práve na prvé miesto kladú človeka, lebo rešpektujú podstatný rozdiel medzi životným prostredím človeka a pre človeka a prostredím ostatných živých organizmov.**

Veď človek životné prostredie do určitej miery zámerne, premyslene a cielavedome ovláda a prispôbuje svojim potrebám. Naproti tomu rastlinstvo a živočíšstvo je súčasťou životného prostredia, v ktorom vyvoláva zmeny len svojou existenciou a prítomnosťou, je teda pasívnym činiteľom v životnom prostredí. **Človek je nielen súčasťou, ale aj užívateľom a tvorcom či spolutvorcom životného prostredia.** Je jediným živým organizmom, ktorý žije spoločensky, teda človek je aktívny činiteľ v životnom prostredí ako jednotlivec či skupina. Životné prostredie je pre človeka základnou podmienkou, aby mohol žiť a realizovať sa. **Zákonná definícia životného prostredia sa nemôže vyznačovať úplnou absenciou potrieb a pôsobenia človeka.**

Definícia pojmu životné prostredie (Klapáč, 1976) musí vychádzať zo spoločenského záujmu, z právno-politických a právnoteoretických postulátov aj z juristických aspektov so zreteľom na potreby československého práva a musí vychádzať aj zo všeobecných poznatkov ostatných vedných disciplín. K tomuto vymedzeniu pojmu životné prostredia a ostatných súvisiacich pojmov treba dodať, že zákonná formulácia právnych pojmov sa vyskytuje v našom právnom poriadku dosť často. So zreteľom na legislatívnu prax sa niekedy nastoľuje otázka užitočnosti zákonných definícií. **Niet však pochýb, že sú prínosom so zreteľom na posilnenie zákonnosti právneho štátu.** Pravda, v tejto otázke je potrebný rezervovaný postoj, pretože nijaká formálna logická definícia nemôže svoj predmet, obsah a rozsah vymedziť všestranne a úplne.

V tejto súvislosti sa ponúka dobre známa starodávna regula „omnis definitio periculosa“. **Aj aplikačná prax neraz dokazuje, že zákonné definície spôsobujú ťažkopádnosť a strnutosť právneho predpisu a znižujú jeho efektívnosť, adekvátnosť a adaptabilitu na vývinové zmeny právom upravovaných spoločenských vzťahov.**

Ako sme už spomenuli, systematické usporiadanie kódezu práva životného prostredia by sa malo členiť na všeobecnú časť a osobitnú časť.

Vo všeobecnej časti kódezu sa majú vyjadriť a upraviť základné právno-politické zásady. Tieto by mali aj všeobecnú platnosť v pomere k osobitným ustanoveniam, vzťahujúcim sa na jednotlivé zložky životného prostredia. V tejto časti kódezu by sa mal predovšetkým vymedziť predmet úpravy, teda celok spoločenských vzťahov, zameraných na správanie sa orgánov, organizácií a občanov pri výkone tvorby a ochrany životného prostredia, malo by sa zabezpečiť vylúčenie aplikovania takých predpisov o tvorbe a ochrane životného prostredia, ktoré oslabujú efektívnosť noriem a ktoré sú omnoho závažnejšie ako na iných úsekoch aplikácie. Musia sa vymedziť úlohy štátu, práva a povinnosti ústredných aj miestnych štátnych orgánov, ktoré zabezpečujú tvorbu a ochranu životného prostredia, kontrolu životného prostredia a inštitucionálne zabezpečenie teda organizáciu a riadenie tvorby a ochrany životného prostredia. Treba spomenúť, že roztrieštenosť je charakteristická nielen pre normy práva životného prostredia podľa jednotlivých odvetví, ale aj pre organizáciu a riadenie tvorby a ochrany životného prostredia. Viaceré ministerstvá a celoštátne orgány i národné výbory na všetkých stupňoch vykonávajú riadiacu právomoc na rozličných úsekoch tvorby a ochrany životného prostredia.

Spoločenský záujem si vyžaduje upraviť v kódexe práva životného prostredia dôslednú prevenciu a objektívnu zodpovednosť. Táto by sa ukladala organizáciám, orgánom a občanom bez zreteľa na ich zavinenie. V niektorých prípadoch by sa mala ukladať občanom zodpovednosť za zavinenie.

Rozsah reparačných alebo kompenzačných sankcií treba upraviť tak, aby zásadne zodpovedal rozsahu všetkej spôsobenej škody či ujmy, teda skutočnej škode (damnum emergens) i uniknutému majetkovému prospechu či uniknutému zisku (lucrum cessans).

Ochrana a tvorba životného prostredia je aj medzinárodne relevantným právno-politickým problémom a legislatíva musí aj v tejto relácii brať do úvahy právno-politické akty.

Osobitná časť kódezu práva životného prostredia by mala zahŕňať úpravu tvorby a ochrany jednotlivých zložiek životného prostredia. Na tomto základe by sa mala upraviť tvorba a ochrana prírodných zložiek, ovzdušia, vôd, pôdy a racionálneho využívania flóry a vzácnej fauny, prírodných pamiatok a rezervácií aj zložiek utvorených ľudskou činnosťou, ako sú sídliská, kúpeľné a rekreačné oblasti, kultúrne a umelecké pamiatky, ochrana pred hlukom, otrasmami a vibráciami, jadrovým žiarením, problematika využívania a likvidácie odpadov, ako aj také činnosti, ako je územné plánovanie a podobne.

Literatúra:

- Klapáč, J., 1985: Právo na životné prostredie a právo životného prostredia. Bratislava, Veda, p. 12, 14, 15, 32.
Klapáč, J., 1985: Právo na životné prostredie a právo životného prostredia. Bratislava, Veda, p. 241.
Klapáč, J., 1976: Vymedzenie pojmu životné prostredie a predmet jeho kodifikovanej právnej úpravy. Právny Obzor, 7, p. 601 a n.